ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1952

Vyhlásené: 18.11.1952 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

69.

Zákon

zo dňa 30. októbra 1952

o sociálnoprávnej ochrane mládeže.

Národné shromaždenie Československej republiky usnieslo sa na tomto zákone:

Prvá časť.
Úvodné ustanovenia.

§ 1.

Aby všetka mládež bola rovnako zúčastnená na všetkých štátom jej zaručených možnostiach plného telesného i duševného rozvoja, najmä aby bola zaručená riadna výchova všetkých detí na uvedomelých občanov republiky, pripravených prispievať svojou prácou k prospechu spoločnosti, a aby žiadne dieťa neutrpelo ujmu na svojich právach, stará sa štát aj o sociálnoprávnu ochranu mládeže.

§ 2.

Sociálnoprávna ochrana mládeže (ďalej len „ochrana mládeže“) spočíva najmä vo vykonávaní hromadného poručenstva a opatrovanstva, v osobitnej ochrane detí, ktoré nie sú v starostlivosti rodičov, v činnosti poradnej a pomocnej a v tom, že štát prispieva na úhradu osobných potrieb detí, ktoré to potrebujú.

§ 3.

(1) Úlohy hromadného poručenstva (opatrovanstva), ochrany detí, ktoré nie sú v starostlivosti rodičov, a činnosť poradnú a pomocnú obstarávajú úradovne ochrany mládeže (§§ 16, 17).

(2) Peňažné príspevky na úhradu osobných potrieb detí poskytuje štát prostredníctvom poručenského (opatrovanského) súdu.

Druhá časť.
Úlohy ochrany mládeže.

Prvý oddiel.
Hromadné poručenstvo a opatrovanstvo.

§ 4.

Súd poverí poručníctvom úradovňu ochrany mládeže (ďalej len „úradovňa“), ak niet vhodnej osoby, povinnej poručníctvo prijať.

§ 5.

(1) Ak to žiada záujem maloletého, môže súd na úradovňu preniesť aj len niektoré práva a niektoré povinnosti zákonného zástupcu.

(2) Úradovňa môže byť tiež ustanovená za opatrovníka maloletého pre úkon.

§ 6.

(1) Úradovňa napomáha k tomu, aby žiadny maloletý neostal bez zákonného zástupcu.

(2) Dokiaľ sa poručník neujme poručníctva alebo opatrovník maloletého opatrovníctva, náleží úradovni vykonávať i neodkladné úkony poručníkove alebo opatrovníkove.

§ 7.

Úradovňa pomáha súdu pri dozore na činnosť poručníkov a opatrovníkov maloletých.

Druhý oddiel.
Ochrana detí, ktoré nie sú v starostlivosti rodičov.

§ 8.

(1) Dieťa možno umiestiť do starostlivosti nahradzujúcej starostlivosť rodičov len na podklade rozhodnutia súdu.

(2) Ak treba dieťa umiestiť v takej starostlivosti bezodkladne, zariadi umiestenie úradovňa a zároveň požiada súd o schválenie tohto opatrenia.

(3) Rozhodnutie (schválenie) súdu nie je potrebné, ak ide o umiestenie dieťaťa, urobené v rámci výkonu rodičovskej moci, alebo o umiestenie len prechodné.

§ 9.

Ak treba dieťa sveriť do starostlivosti nahradzujúcej starostlivosť rodičov, umiesti sa zásadne do kolektívnej starostlivosti; inak možno dieťa umiestiť len v rodine, ktorá poskytuje záruku, že dieťa bude vychované k láske k ľudovodemokratickému štátu, a ktorá je schopná mu poskytnúť prostredie priaznivé so všetkých stránok pre jeho rozvoj, a to zpravidla u toho, kto si dieťa osvojí.

§ 10.

(1) Úradovňa sleduje bedlivo, či sa deťom dostáva všetkého, čo je potrebné k ich zdarnému telesnému a duševnému rozvoju.

(2) Súd môže z dohľadu úradovne vyňať deti, ktoré sú umiestené v rodine, ak sa ukáže, že starostlivosť o tieto deti je trvalo bezchybná a nepotrebuje sústavnú kontrolu; vyňatie detí z dohľadu môže súd kedykoľvek odvolať.

(3) Na výkon kolektívnej starostlivosti úradovňa nedohliada.

Tretí oddiel.
Príspevky na úhradu osobných potrieb detí.

§ 11.

O mládež sa stará štát i tým, že prispieva na úhradu osobných potrieb detí, ktoré to potrebujú.

§ 12.

(1) Na úhradu osobných potrieb detí, o ktoré nie je postarané inak, najmä kolektívnou starostlivosťou, prispieva štát poskytovaním štátneho detského príspevku (ďalej len „príspevok“). Príspevok bude poskytovaný, dokiaľ dieťa nedovŕši šestnásty rok, a dieťaťu staršiemu než šestnásťročnému a mladšiemu než dvadsaťpäťročnému, dokiaľ sa pre nedostatok zdravia, pre duševnú poruchu alebo telesnú chybu nemôže živiť samo, alebo dokiaľ sa sústavne pripravuje na budúce povolanie štúdiom na riadnom učilišti alebo iným školením (výcvikom).

(2) Výšku príspevku upravuje osobitný predpis.

§ 13.

Príspevok povoľuje na žiadosť poručenský (opatrovanský) súd; podľa jeho poukazu ho vypláca krajská súdna správa.

§ 14.

(1) Pokiaľ bude niekto zaviazaný plniť vyživovaciu povinnosť voči dieťaťu, ktorému je poskytovaný príspevok, prechádza nárok dieťaťa na výživné na štát, a to do výšky poskytnutých príspevkov; obdobne platí, ak je niekomu predbežným opatrením nariadené, aby dieťaťu plnil predbežne určenú úhradu osobných potrieb.

(2) Dlžníkovi sa môže uložiť, aby okrem dlhovanej dávky výživného platil prirážku vo výške desať percent tejto dávky.

Štvrtý oddiel.
Poradná a pomocná činnosť.

§ 15.

(1) Poradnou a pomocnou činnosťou prispievajú úradovne najmä k zdarnému vykonávaniu rodičovskej moci a k riadnemu plneniu všetkých povinností poručníkov a opatrovníkov maloletých.

(2) Zákonným zástupcom pomáhajú úradovne predovšetkým vo veciach výživy a výchovy detí, sú im nápomocné v styku so súdmi, národnými výbormi a orgánmi štátnej správy a sprostredkujú umiestenie detí najmä v ozdravovniach, v ústavoch a zariadeniach výchovných, ošetrovacích alebo liečebných.

(3) Právnu ochranu mládeže zabezpečujú úradovne najmä udeľovaním právnych porád a zadovažovaním a spisovaním listín, potrebných na zistenie otcovstva, na uskutočnenie osvojenia dieťaťa, na uplatnenie nárokov dieťaťa na poskytovanie prostriedkov na výživu a výchovu, nárokov matky proti otcovi dieťaťa, za ktorého nie je vydatá, nárokov na rodinné prídavky (prídavky na deti, výchovné), dávky z národného poistenia, štátny detský príspevok a podobne.

(4) O právnu ochranu mládeže sa starajú úradovne aj súčinnosťou so súdmi a prokurátormi, a to ako vo veciach občianskoprávnych, tak v trestných veciach proti mladistvým.

Tretia časť.
Organizačné ustanovenia.

Prvý oddiel.
Úradovne ochrany mládeže.

§ 16.

(1) Úradovne sa zriaďujú pri ľudových súdoch, ktoré vykonávajú súdnictvo vo veciach občianskoprávnych.

(2) Plnenie úloh právnej ochrany mládeže v pomere k cudzine možno sústrediť v jedinej úradovni.

§ 17.

(1) Úradovne plnia svoje úlohy svojimi zamestnancami, najmä hromadnými poručníkmi a sociálnymi pracovnicami; pritom im napomáhajú dôverníci ochrany mládeže.

(2) Dôverníkov ochrany mládeže ustanovujú úradovne z osôb odporučených okresným národným výborom.

§ 18.

Hromadný poručník zloží na súde sľub, že bude riadne plniť úlohy uložené mu právnymi predpismi. Tým je nahradený sľub, ktorý inak poručníci (opatrovníci) skladajú vždy, len čo sú ustanovení.

§ 19.

(1) Správu úradovní a služobný dohľad nad nimi, pokiaľ nejde o výkon ich vlastnej pôsobnosti, obstaráva krajská súdna správa.

(2) Hlavný dohľad na úradovne vykonáva minister spravodlivosti; pokiaľ ide o výkon ich vlastnej pôsobnosti, podliehajú priamo Ministerstvu spravodlivosti.

(3) Spravovací poriadok úradovní vydá minister spravodlivosti.

Druhý oddiel.
Zariadenia pre kolektívnu starostlivosť o mládež.

§ 20.

(1) Kolektívnu starostlivosť poskytujú deťom mladším než trojročným detské zdravotnícke ústavy, deťom starším domovy a iné výchovné zariadenia.

(2) Právne pomery týchto výchovných zariadení, ako i podmienky pre prijatie dieťaťa do nich a výchovu chovancov upravujú osobitné predpisy.

§ 21.

(1) Výchovnými zariadeniami, v ktorých je vykonávaná súdom nariadená ochranná výchova detí starších než pätnásťročných, sú výchovne dorastu.

(2) Ochranná výchova sa končí, len čo bol dosiahnutý jej účel, najneskoršie však, len čo chovanec dosiahne plnoletosti.

(3) Ochrannú výchovu môže súd, ak to vyžaduje záujem chovanca, predĺžiť až do času, dokiaľ chovanec nedovŕši dvadsiaty prvý rok.

§ 22.

(1) Výchovne dorastu zriaďuje a zrušuje minister spravodlivosti.

(2) Správu výchovní dorastu a služobný dohľad nad nimi, pokiaľ nejde o výkon ich vlastnej pôsobnosti, obstaráva krajská súdna správa.

(3) Hlavný dohľad na výchovne dorastu vykonáva minister spravodlivosti; pokiaľ ide o výkon ich vlastnej pôsobnosti, podliehajú priamo Ministerstvu spravodlivosti.

(4) Ostatné právne pomery výchovní dorastu, najmä ich úlohy, pôsobnosť a vedenie, ako i podmienky pre prijatie dieťaťa do výchovne dorastu, podrobnosti o výchove chovancov a ich nároky upraví minister spravodlivosti v organizačnom poriadku.

Štvrtá časť.
Všeobecné ustanovenia.

§ 23.

Na umožnenie riadneho výkonu všetkých svojich povinností sú úradovne v stálom styku s národnými výbormi, so školami, so združeniami rodičov a priateľov školy, s ústavmi a zariadeniami výchovnými, ošetrovacími a liečebnými, najmä so všetkými ústavmi a zariadeniami, starajúcimi sa o zdravie matky a dieťaťa, ako i s dobrovoľnými organizáciami združujúcimi mládež.

§ 24.

Všetky orgány štátnej správy, národné výbory, školy a výchovné, ošetrovacie a liečebné ústavy (zariadenia), ako i dobrovoľné organizácie sú povinné spolupôsobiť pri vykonávaní tohto zákona.

§ 25.

Hromadný poručník, sociálna pracovnica a dôverník ochrany mládeže sú oprávnení, ak je to pre dohľad na starostlivosť o dieťa potrebné, dieťa navštíviť, prehliadnuť miestnosti, ktoré dieťa obýva alebo v ktorých sa zdržuje, a žiadať od rodičov, členov ich domácnosti, alebo aj od iných osôb, aby podľa pravdy podávali vysvetlenia o pomeroch dieťaťa, ako i aby dieťa podľa daného pokynu priviedli na lekárske alebo iné vyšetrenie.

§ 26.

Náklady na sociálnoprávnu ochranu mládeže uhradzuje štát, pokiaľ ich úhrada nie je zabezpečená inak.

§ 27.

Minister spravodlivosti sa splnomocňuje, aby po dohode so zúčastnenými členmi vlády vydal nariadením osobitný predpis podľa § 12 ods. 2, ako aj iné predpisy potrebné na vykonanie tohto zákona; môže tiež súdnu správu poveriť, aby nároky detí na výživné sama vymáhala, i pokiaľ nie sú kryté poskytovaným príspevkom.

§ 28.

Zamestnanci okresných národných výborov, poverení výlučne agendou sociálnoprávnej ochrany mládeže, prechádzajú do odboru Ministerstva spravodlivosti.

§ 29.

(1) Organizačné opatrenia, urobené pred účinnosťou tohto zákona na včasné jeho vykonanie, zostávajú, pokiaľ nie sú v rozpore s týmto zákonom, nedotknuté a považujú sa za opatrenia urobené podľa tohto zákona.

(2) O návrhu výchovne dorastu na predĺženie ochrannej výchovy môže súd podľa tohto zákona rozhodnúť, i keď chovanec dosiahne vek, ktorý je dosiaľ rozhodujúci pre ukončenie ochrannej výchovy, pred účinnosťou tohto zákona.

§ 30.

(1) Zrušujú sa všetky ustanovenia o veciach upravených týmto zákonom a všetky ustanovenia, ktoré sú v rozpore s ustanoveniami tohto zákona.

(2) Zrušujú sa najmä:

1. zák. čl. VIII/1901, o štátnych detských domovoch;
2. zák. čl. XXI/1901, o zaopatrení detí starších než sedemročných, odkázaných na všeobecnú podporu;
3. nariadenie č. 1/1903 B. M. (uh. m. vnútra), o ochrane opustených detí;
4. zákon č. 256/1921 Sb., o ochrane detí v cudzej starostlivosti a detí nemanželských;
5. vládne nariadenie č. 29/1930 Sb., ktorým sa vykonáva zákon o ochrane detí v cudzej starostlivosti a detí nemanželských;
6. zákon č. 213/1941 Sl. z. o verejnej ochrane mládeže, verejnom poručenstve a úprave ochranného dozoru;
7. zákon č. 7/1946 Sb., o hromadnom poručenstve;
8. zákon č. 48/1947 Sb., o organizácii starostlivosti o mládež;
9. vládne nariadenie č. 202/1947 Sb., ktorým sa vykonáva zákon o organizácii starostlivosti o mládež;
10. zákon č. 57/1948 Sb., o preddavkovaní výživného deťom;
11. čl. IV zákona č. 242/1949 Sb., ktorým sa upravujú niektoré sociálne dávky.

§ 31.

Tento zákon nadobúda účinnosť dňom 1. januára 1953; vykoná ho minister spravodlivosti po dohode so zúčastnenými členmi vlády.

Gottwald v. r.

Dr. John v. r.

Zápotocký v. r.

Dr. Rais v. r.

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.